

OSMANLI MACARİSTAN'INDA CAMİLER VE MESCİTLER

Balázs SUDÁR

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

01 Kasım 2019

Thirteenth
International Congress
of Turkish Art

Proceedings

Editors

Géza DÁVID and Ibolya GERELYES

HUNGARIAN NATIONAL MUSEUM

Budapest
2009

Osmanlıların fethettiği Macaristan, İmparatorluk içinde kendine özgü bir köşeydi. Osmanlılar her ne kadar Macaristan'ı askerî yönden ele geçirdilerse de, tamamen hâkimiyetleri altına alamadılar. Zira halk, İslam hukuku kurallarına göre değil, kendi eski yasalarına göre yaşamlarını sürdürdü ve Osmanlılarla işbirliğine pek de yanaşmadı. Nitekim Osmanlı fethi sonucunda Müslümanlığı seçenlerin az olması da bunu yansıtıyor. Bütün bunların yanı sıra Macaristan'ın bağımsız kalabilen bölgesi de Osmanlı'ların ele geçirdikleri bölgelerin vergilerinden feragat etmedi, yani hiç olmazsa halk üzerinde kısmen de olsa hâkimiyetini sürdürmekten vazgeçmedi. Bunun sonucunda fethedilmiş bölgenin önemli kesiminde ikili hâkimiyet (condominium) oluştu. Macaristan'ın en güneyindeki şeridi dışında bu durum ülkeyi fethedenlerin buraya huzur içinde yerleşmelerine pek yaramadı ancak müstahkem mevkiilerinde yaşamlarını sürdürebildiler, güç kaynaklarının önemli kısmını sınırları ve hayatlarını korumaya harcamak zorunda kaldılar.¹

Bütün bunlardan sonra ortaya şu soru çıkıyor: İslam kültürünü pekiştirmek için acaba daha ne kadar enerjileri kalmıştı? Bir çok belirtiyeye bakılırsa, yeterince kalmıştı. Zira 16. yüzyıl ortalarında kendilerini, garnizonlarında bir kenara çekilip oturan karakol muhafızları saymak yerine, alışageldikleri yaşam koşullarını bir an önce sağlamaya önem veren yeni yurt kuranlar olarak görmeyi benimsediler. Böylelikle kendileri için ibadethaneler ve hamamlar, okullar ve tekkeler, dergâhlar, kervansaraylar ve pazarlar, çarşılar kurdular. Gezinlerin yazdıklarına göre birçok Macar kenti büsbütün doğu kenti manzarasına büründü. Böyle bir yerel İslam kültürü acaba nasıl bir kültüdü, bu başka bir sorun. Zira ülkeyi fethedenlerin büyük çoğunluğunun Güney Slav kökenli olduğunu, askerlerin dörtte birinin Ortodoks Hıristiyan olarak hayatlarını sürdürdüklerini ve geri kalanların önemli kısmını da

1 F. SZAKÁLY, *Magyar adóztatás a török hódoltságban*, Budapest, 1981; aynı yazar, *Magyar intézmények a török hódoltságban*, Budapest, 1997.